

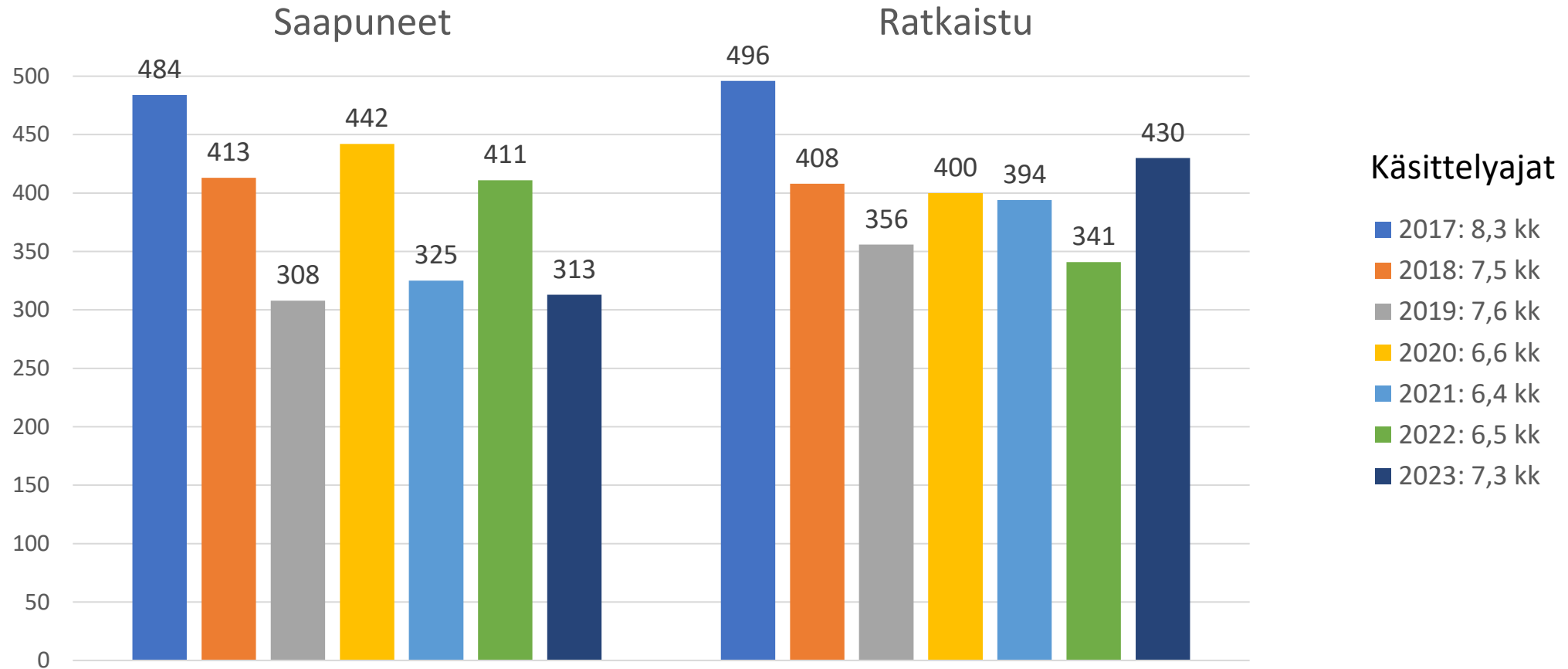
JULKISTEN HANKINTOJEN AJANKOHTAISFOORUMI 2024

Vuoden kiinnostavimmat oikeustapaukset

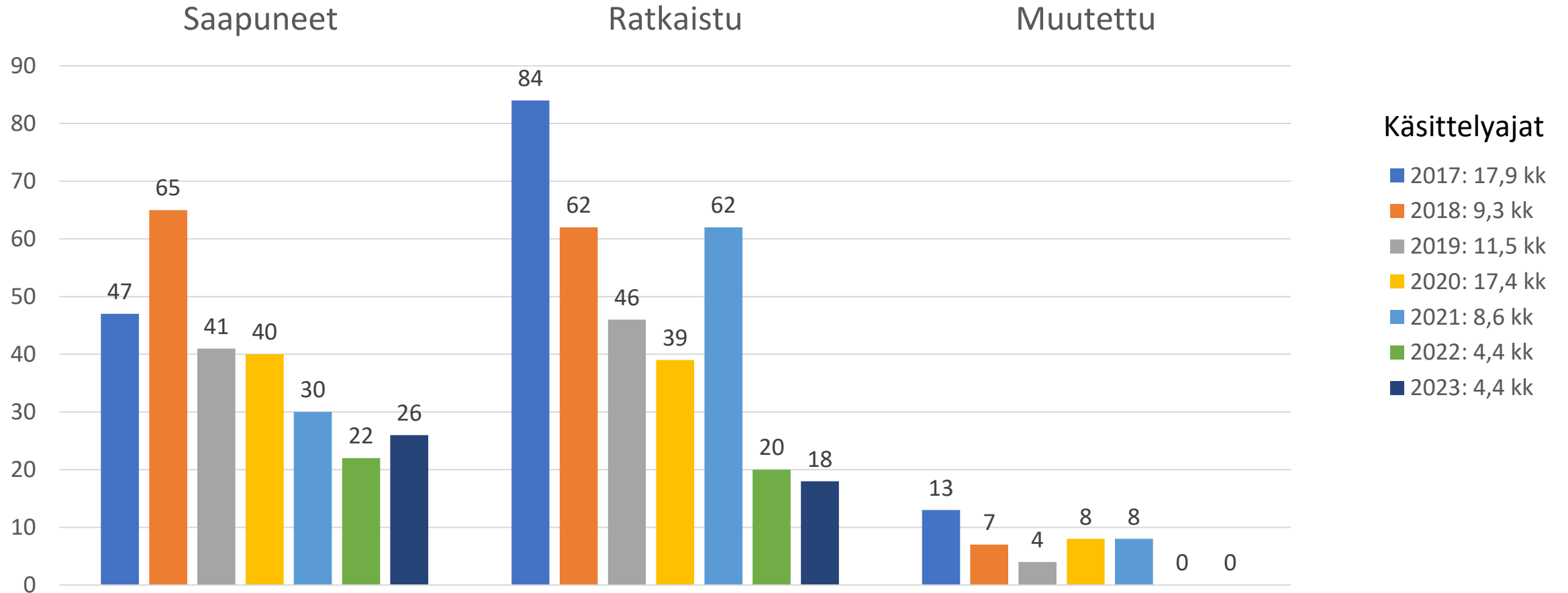
Pauliina Karinkanta
Anna Kuusniemi-Laine
Mika Pohjonen

Markkinaoikeuden ratkaisutilastot

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisutilastot

MAO 235/2024 Hankinnan sisällön määrittely

- CRP-laitteen pöytämallin ja testien hankinta
- Tarjouspyyntö
  - "Näytemuoto: Laitteen tulee soveltua kokoverestä (ihopistonäyte ja laskimoverinäyte) tehtävään CRP-mittaukseen. Näytemäärä: Enintään 10 µl
  - Suorituskyky: Mittausalaraja vähintään 5 mg/l. Mittausyläraja kokoverellä vähintään 200 mg/l ilman näytteen laimentamista, kun hematokriitti on 30 — 60 prosenttia (normaali referenssialue).

MAO 235/2024 Hankinnan sisällön määrittely

- Valittajan toimittama asiantuntijalausunto
  - Korkeiden CRP-lukemien kohdalla ei yleensä ole enää potilasta koskevan päätöksenteon kannalta kriittistä tietää absoluuttista CRP-tulosta. Tarkkojen CRP-arvojen osalta väli 170 – 200 mg/l ei ole erityisen merkitsevä, eikä se sisällä mitään yleisesti käytettyä CRP-tuloksiin liittyvää päätöksentekorajaa.
- Markkinaoikeus
  - Kun hankintayksikkö ei ole esittänyt selvitystä, joka perustelisi CRP-arvon mittausylärajan asettamista juuri 200 mg:n/l tasolle, on katsottava, että tarjouspyynnössä mittausalueen ylärajaksi asetettu 200 mg/l on ollut perusteeton vaatimus suhteessa sillä tavoiteltuun päämäärään, vaikka kyse on ollut lääketieteellisestä laitteesta ja hankinnan kohdetta määritellessä on ollut tarpeen ottaa huomioon potilasturvallisuus.

MAO 235/2024 Hankinnan sisällön määrittely

- Hankintayksikkö
  - Näytteen enimmäismääräksi on asetettu 10 µl, koska laitteita tullaan käyttämään muun muassa lapsipotilailla ja huonon ääreisverenkierron omaavilta potilailta, joilta riittävän näytemäärän saaminen sormenpäältä voi olla haastavaa.
- Markkinaoikeus
  - Asiassa esitetyn selvityksen perusteella asiassa ei ole ilmennyt tarvetta asettaa näytteen enimmäismäärää niin pieneksi kuin tarjouspyynnössä on tehty.

Mitä tapauksesta voidaan oppia?

- Edelleenkin pääsäännöt
  - Hankinnan kohdetta koskevaa vaatimusta ei voida lähtökohtaisesti pitää syrjivänä, vaikka alalla olisi vain yksi tai muutama vaatimukset täyttävä tarjoaja.
  - Hankinnan kohdetta koskevien vaatimusten on oltava oikeassa suhteessa tavoiteltavaan päämäärään.
- Hankintayksikön tulee kyetä perustelemaan asettamansa vaatimukset konkreettisesti ja tarvittaessa myös ulkopuoliseen aineistoon perustuen.
- Tähän tapaukseen tullaan jatkossa vetoamaan, jos väitetään hankintayksikön hankinnan sisältöä koskevia vaatimuksia hankintalain vastaisiksi.

Sopimusehdot, MAO 409/24

- Neuvottelumenettely - Lahden kaupungin ja useamman osakeyhtiön puitejärjestely, perustietotekniikan palveluiden hankinta, 25 M€
- Voittaja CGI Suomi Oy, valittaja Fujitsu Finland Oy
- Valitusperusteena tarjouspyynnön epäselvyys, mm.:
  - Puite- ja palvelusopimusten sekä käyttöönottoprojektin toimitussopimuksen laatiminen on jätetty valitun toimittajan vastuulle.
  - Menettely on antanut valitulle toimittajalle mahdollisuuden hyödyntää edukseen puite- tai palvelusopimuksissa epäselviksi jääneitä kohtia.
  - Lisäksi kysymyksiin antamalla vastauksilla HY on avannut mahdollisuuden neuvotella eräistä mahdollisesti merkittäviä kustannusvaikutuksia sisältävistä vaatimuksista valitun toimittajan kanssa.

Sopimusehdot, MAO 409/24

- Tarjouspyyntöön oli liitetty keskeisimmät sopimusehdot kuten tietosuoja- ja tietoturvasopimus, palvelutasosopimusehtoja sekä useita JIT 2015-ehtoja. Myös sopimusrakenne ja tulkintajärjestys oli määritelty.
- Lisäksi tarjouspyynnössä määritelty keskeisiä ehtoja: maksuehto, hinnanmuutos, sopimuskausi, irtisanominen, kieltäminen toimittajien omien sopimusehtojen käyttämisestä, organisaatiomuutokset ja yksinoikeuden kieltäminen.
- MAO: Ottaen huomioon hankintalain 35 §:n 5 momentti ja se, että laadittavien puite- ja palvelusopimusten tulee olla tarjouspyynnön ehtojen mukaisia, markkinaoikeus katsoo, että *yksinomaan* se seikka, että kyseisten sopimusehtojen laadinta on hankintamenettelyn ehtojen mukaan *poikkeuksellisesti* asetettu toimittajan velvollisuudeksi, ei ole ollut nyt *arvioitavana olevan asian olosuhteissa* hankintasäännösten vastaista. Hankintayksikkö vastaa joka tapauksessa siitä, että sopimusehdot eivät muutu olennaisesti hankintamenettelyssä ilmoitetuista.

Mitä tapauksesta voidaan oppia?

- Periaatteellisesti merkittävä ratkaisu, mutta liittyy vahvasti kyseisen neuvottelumenettelyn erityispiirteisiin.
  - Laaja sopimusaineisto liitteenä ja keskeiset ehdot tarjouspyynnössä.
- Ratkaisevaa ei ole se, kuka laatii lopullisen sopimuksen.
- Tuoko aidosti joustavuutta, kun ei sallittu tarjoajan omien sopimusehtojen käyttämistä?
- Vakiintunut käytäntö sopimusehtojen liittämisestä tarjouspyyntöön edelleen suositeltava.

MAO 536/2023 Tarjousvertailun ulkopuolisten tuotteiden hankintamahdollisuudet

---

- Inkonsistenssituotteiden tarjouspyynnössä oli varattu tilaajalle mahdollisuus hankkia myös tuotelistauksen ulkopuolisia tuotteita:
- "...tarjottuihin tuotteisiin liittyvät lisätuotteet kuten lisäkoot ja -tarvikkeet.
"Tilaajalla ei määräostovelvoitetta"
- "Sopimuskaudella voidaan lisäksi hankkia hankinnan ennakoidun arvon mukaisesti sopimuksen kohteena oleviin tuoteryhmiin kuuluvia tuotteita"
- Tarjoajille mahdollisuus tarjota lisäkokoja ja tuotevariaatioita, mutta hinta sidottu +/- 10 % suhteessa vertailutuotteeseen. Tämän mahdollisuuden merkitys tarjoajille epäselvä.
- "Vertailun ulkopuolisten tuotteiden hinnat enintään tarjoajan hinnaston mukaisia."
- Tuotelistauksen ulkopuolisissa tuotteissa tulee noudattaa samoja hinnoitteluperiaatteita kuin vertailussa olevissa tuotteissa

MAO 536/2023 Tarjousvertailun ulkopuolisten tuotteiden hankintamahdollisuudet

---

- Valittaja: Hankintayksikkö voi hankkia hintavertailun ulkopuolisia tuotteita rajoittamattoman määrän
- Hankintayksikkö: Tarpeet vaihtelevat: mahdoton sitoutua etukäteen, pääasiallisesti ostetut tuotteet vertailussa, kilpailutustapa vastaa alan käytäntöä.
- MAO: Tarjousvertailun perusteella ei voitu todeta, oliko hankintayksikkö valinnut kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen vai ei
- Hankinta-asiakirjoista ei ilmennyt, miten ja minkälaisissa tilanteissa tuotelistauksen ulkopuolisia tuotteita hankittaisiin tai kuinka paljon.
- Tilaajalla ei määräostovelvoitetta hintavertailuun otettujen tuotteiden suhteen → ostot voivat vapaasti kohdistua vertailun ulkopuolisiin tuotteisiin.
- Listauksen ulkopuolisten tuotteiden hinnoittelurajoitukset eivät tehokkaita.

Mitä tapauksesta voidaan oppia?

- Hintavertailun ulkopuolisten tuotteiden ostaminen erittäin rajallisesti mahdollista
- Vrt. MAO 227/20 (vertailuun lisähankinnat, joiden arvo ylittää kansallisen kynnyksarvon)
- Lähtökohta on, että kaikki hankinnan kohteena olevat tuotteet on määriteltävä ja otettava huomioon tarjousvertailussa
- Muuttuisiko tilanne, jos lisähankinnat tarkemmin rajattu ja niiden hinnoittelu olisi sidottu johonkin tarjouksessa annettuun hintaan?

MAO 598/2023 Voimavarojen siirtyminen yritysjärjestelyissä

- Markkinaoikeus
  - Aiemman oikeuskäytännön perusteella erilaisissa yritysjärjestelyissä, liiketoimintakauppa mukaan luettuna, hankintayksikkö on voinut ainakin joissakin tilanteissa esitetyn selvityksen perusteella hyväksyä soveltuvuusvaatimusten täyttymisen siirtyneen liiketoiminnan perusteella.
  - Tarjoukseen liitetyn selvityksen mukaan A Oy olisi ”yrityskaupan myötä sulautunut” B Oy:öön, ja yrityskaupan myötä kaikki omistajat, tekninen henkilöstö sekä henkilöstö ja kalusto, Rala-pätevyys sekä referenssit siirtyivät sille.

MAO 598/2023 Voimavarojen siirtyminen yritysjärjestelyissä

- Markkinaoikeus
  - Voittaneen tarjoajan tarjoukseen liitettyssä selvityksessä on käytetty yritysjärjestelystä useita ristiriitaisia käsitteitä, ja hankintayksikön esittämästä yritys- ja yhteisötietojärjestelmän otteesta ei ole ilmennyt selvityksessä väitettyä sulautumista, joka olisi merkitty kyseiseen rekisteriin ja tullut ilmetä rekisteriotteelta. Tarjouksessa ei ole esitetty tarkempaa selvitystä yritysjärjestelystä ja sen laajuudesta tai siitä, minkä suuruinen yritysjärjestelyn kohteena olleen liiketoiminnan liikevaihto on ollut.

MAO 598/2023 Voimavarojen siirtyminen yritysjärjestelyissä

- Markkinaoikeus
  - Voittaneen tarjoajan tarjouksessa esitettyjen tietojen perusteella ei ole ollut mahdollista arvioida referenssejä eikä liikevaihtoa koskevan soveltuvuusvaatimuksen täyttymistä, eikä hankintayksikön ole ollut tällaisessa tilanteessa mahdollista arvioida soveltuvuusvaatimusten täyttymistä pelkästään julkisiin rekisterimerkintöihin tukeutuen, koska keskeiset tiedot eivät ole niistä käyneet tai voineet käydä ilmi.

Mitä tapauksesta voidaan oppia?

- Yritysjärjestelyiden merkitys soveltuvuusvaatimusten täyttymisessä on olennainen kysymys esim. taloussuhdanteen haastavuuden, yritysten rakennejärjestelyiden ja konkurssien vuoksi.
- Tärkeää sekä hankintayksiköiden että tarjoajien puolella erottaa toisistaan mm. osakekannan kauppa, liiketoiminnan kauppa, sulautuminen ja jakautuminen.
- Tarjoajan on tärkeää antaa osallistumishakemuksessaan / tarjouksessaan konkreettinen selvitys järjestelystä ja hankintayksikön on tärkeää tarkastaa tämä.
- Koskee erityisesti referenssejä ja liikevaihtoa.

Harkinnanvarainen poissuljenta MAO:395/24

- Metsähallitus Metsätalous Oy:n istutuspalvelut sekä taimikonhoito- ja raivauspalveluhankinnat, avoin menettely
- X Oy oli tullut ensin valituksi, mutta hankintapäätöksen jälkeen saadun uuden näytön perusteella poissuljettu hankinnoista.
- Ennen hankintapäätöksen tekemistä tiedossa oli yhden AVI:n tarkastuskertomus puutteista 14 henkilön osalta ja asiasta oli pyydetty selvitystä.
- Hankintapäätöksen jälkeen HY sai tiedon useista muistakin työsuojelun tarkastuskertomuksista – uutta olennaista tietoa kevytyrittäjien hyväksikäyttöön perustuvan toimintamallin laajuudesta (vähintään 50 henkilöä)
- Käsitys siitä, että valittaja voisi olla luotettava toimija, oli muuttunut.
- Annettu mahdollisuus osoittaa korjaavia toimenpiteitä.
  - X oli perustellut aluehallintovirastojen kantaa vääräksi eikä pitänyt puutteita olennaisina tai vakavina.

Harkinnanvarainen poissuljenta MAO:395/24

- HY: AVIen tekemien lukemattomien havaintojen ja korjauskehotusten perusteella ollut ilmeistä, että työnantajavelvoitteita on rikottu merkittävästi, laajamittaisesti ja toistuvasti. Vakava virhe ammattitoiminnassa on ollut käsillä, vaikka asiasta ei ole lainvoimaista päätöstä.
- MAO: Lainkohtaa sovellettaessa kyseeseen voivat tulla lähinnä sellaiset rikkomustilanteet, jotka osoittavat työnantajayrityksessä selvää piittaamattomuutta työehtosopimuksen yksiselitteisistä ja selvistä määräyksistä sekä velvoitteista. Useimmiten tämä edellyttäne, että rikkomuksen on todennut tuomioistuin.
- Arvioitaessa hankintayksikön menettelyn hankintasäännösten mukaisuutta keskeistä on tarkastella sitä hetkeä, jolloin hankintayksikkö on valituksenalaiset harkinnanvaraiset poissulkemispäätöksensä tehnyt.
- Suhteellisuusperiaate – rikkomuksen vakavuus – vaikutus tarjoajan luotettavuuteen.
- HY ei rikkonut hankintalakia.

Mitä tapauksesta voidaan oppia?

- Tapaus on oppikirjaesimerkki siitä, ettei poissuljenta ammattitoiminnan vakavan virheen johdosta välttämättä vaadi lainvoimaista tuomiota.
  - Tarkastelu päätöshetkellä saatavien tietojen perusteella
  - Kuuleminen ennen poissuljenta
- Miltä olisi näyttänyt, jos HY ei olisi poissulkenut X Oy:tä hankinnasta?
  - (Metsähallitus Metsätalous Oy: "Tuotamme kestävästi ja vastuullisesti puuta metsä- ja energiateollisuuden tarpeisiin." "Kannamme yhteiskunnallisen vastuumme.")
- Tapauksella liityntä laajemminkin kestävyys- ja vastuullisuuskysymyksiin ja kestäviin julkisiin hankintoihin.
  - Hankintaprosessit ja -päätökset ovat osa hankintayksiköiden vastuullisuustyötä.

EUTI C 441/22 ja 443/22 Obshtina Razgrad

- Sopimuksessa oli sovittu rakennusurakoille tietty enimmäiskesto ja määräpäivä, johon mennessä rakennustöiden tuli olla valmiita.
- Epäsuotuisten sääolosuhteiden ja muiden tekijöiden vuoksi urakat olivat kuitenkin viivästyneet
- Hallintoviranomainen: Hankintalakia oli rikottu, koska urakan enimmäiskesto oli ylittynyt, eikä toimittajalle oltu määrätty viivästysseuraamuksia (sopimusmuutos)
- Kunta: Kyseessä ei ollut sopimusmuutos
- Toiseen urakkasopimukseen oli tehty kirjallinen muutos, mutta urakka-aika ylittyi myös tästä aikataulusta, toiseen urakkasopimukseen ei oltu tehty kirjallista muutosta. Hankintayksiköt ei olleet reagoineet viivästyksiin.

EUTI C 441/22 ja 443/22 Obshtina Razgrad

- Ennakkoratkaisupyyntö koski mm. sitä, voiko sopimusmuutos olla oleellinen vaikka muutoksesta ei ole nimenomaisesti sovittu, eikä se ole kirjallinen
- Hankintadirektiivin 72 art. Ei edellytä sopimusmuutokselta kirjallista muotoa, aikomus neuvotella ehdot uudelleen voi ilmetä muutenkin.
- Laiminlyönti reagoida sopimusrikkomukseen voi osoittaa ”yhteistä tahtoa muuttaa sopimusta”
- Entä oliko kysymyksessä hankintadirektiivin 72 artiklan (hankintalaki 136 §) sopimusmuutos?
- EUTI: Kyllä. Ennakkoratkaisupyyntöstä ilmenee, että kyseessä oli oleellinen sopimusmuutos (hankintalaki 136 § 1 mom. 1 ja 2 kohdat) → jos aikataulun joustavuus olisi ollut tiedossa, olisi saatu lisää tarjoajia ja muutoksilla sopimuksesta tuli toimittajalle edullisempi.

EUTI C 441/22 ja 443/22 Obshtina Razgrad

- Millaista huolellisuutta hankintayksiköltä voidaan edellyttää arvioitaessa täyttykö kriteeriä: "muutoksen tarve johtuu olosuhteista, joita huolellinen hankintayksikkö ei ole voinut ennakoida" (136 § 2 mom. 3 kohta)
- Huolellisen hankintayksikön on otettava huomioon sääolosuhteet ja säännöksistä johtuvat esteet
- EUTI ei ottanut kantaa hankintayksikön laiminlyöntiin reagoida sopimusmuutokseen, koska oli jo todennut, että kyseessä oli oleellinen sopimusmuutos
- Kts. kuitenkin esim. MAO 44/2023 ja 136 § 1 mom.

Mitä tapauksesta voidaan oppia?

- Kielletty sopimusmuutos voi olla käsillä, vaikka sopimukseen ei tehtäisi kirjallista muutosta
- Hankintayksikön on reagoitava sopimusrikkomuksiin tai laiminlyönti voidaan tulkita laittomaksi sopimusmuutokseksi.
- Hankintayksikön on ennakoitava huolellisesti olosuhdemuutokset, 136 § 2 mom. 3 kohdan käyttöedellytykset tiukat
- Sopimukseen tarkastuslausekkeet (136 § 2 mom. 1 kohta)
- Sopimusseurannan on oltava ajantasaista

Kiitos!

Pauliina Karinkanta
Anna Kuusniemi-Laine
Mika Pohjonen